

Gemeente Zevenaar

# Accountantsverslag 2023

CONCEPT 3 23 mei 2024

stolwijk kelderman
accountants fiscalisten

# Inleiding

Aan de gemeenteraad van de gemeente Zevenaar

Doetinchem, <datum>
<klantcode>

Geachte raad,

Wij hebben de jaarrekening 2023 van uw gemeente gecontroleerd. In dit verslag brengen wij de hoofdzaken van onze bevindingen vanuit de controle onder uw aandacht. Daarnaast besteden wij aandacht aan de jaarrekening zelf en aan de interne beheersing.

Dit accountantsverslag kan het beste in combinatie met de jaarrekening over 2023 worden gelezen. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College van Burgemeester en Wethouders (B&W).

Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring bij de jaarrekening te verstrekken. Daarnaast hebben wij beoordeeld of het jaarverslag in overeenstemming is met de jaarrekening. Ons oordeel over de jaarrekening komt tot uitdrukking in de controleverklaring.

Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de portefeuillehouder Financiën en de ambtelijke organisatie. Wij hebben deze rapportage besproken tijdens de bijeenkomst met de auditcommissie op 3 juni 2024.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman Accountants Fiscalisten

de heer R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Navigatie:
De digitale versie van dit document is vanaf de inhoudsopgave interactief. Aan de hand van de navigatiebalk onderaan de pagina en/of de menustructuur bovenaan de pagina kan door het document genavigeerd worden.

Vorige pagina
Inhoudsopgave
Volgende pagina

# Inhoudsopgave


1. Kernpunten

2. Onderbouwing oordeel

3. Aandachtspunten gemeenteraad

4. Jaarrekening

5. Interne beheersing

6. Onze verantwoordelijkheid

7. Afsluiting


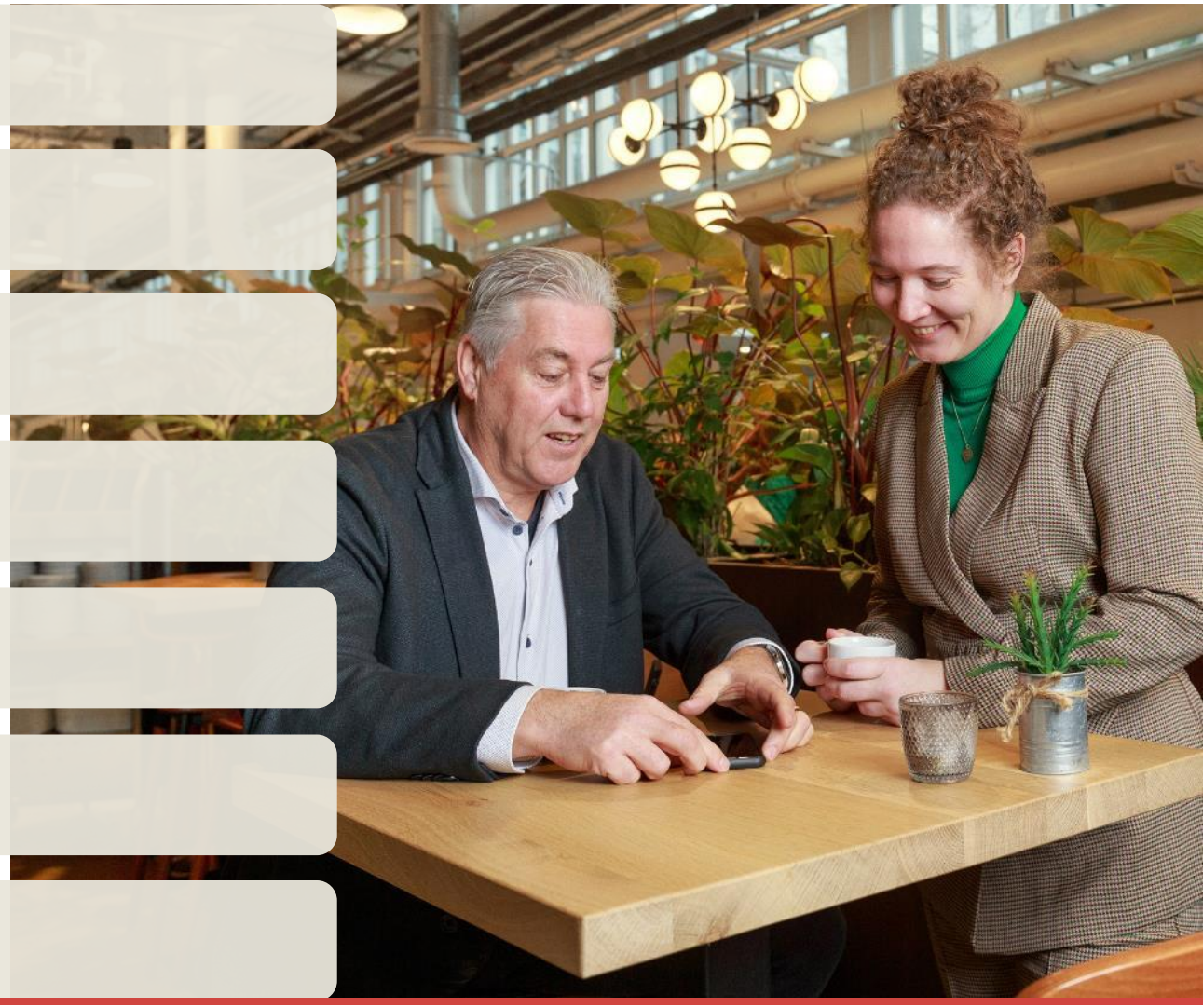

# Inhoudsopgave bijlagen

Bijlage 1. Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Bijlage 2. SiSa tabel fouten en onzekerheden



# 1. Kernpunten

**Strekking controleverklaring**
Wij zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken als u de jaarstukken ongewijzigd vaststelt.
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening 2023 van uw gemeente een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen en van de baten en lasten, in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (verder: Besluit Begroting en Verantwoording).

**Rechtmatigheidsverantwoording**
Tot en met het boekjaar 2022 hebben wij als accountant een controleverklaring met een oordeel over de getrouwheid én rechtmatigheid bij de jaarrekening gegeven. Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het kalenderjaar 2023 wijzigt dit in alleen een oordeel over de getrouwheid. Het College van B&W neemt vanaf 2023 een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening en licht daarmee haar handelen toe in relatie tot de wet- en regelgeving. Door opname van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening valt deze onder het getrouwheidsoordeel en controleren wij of de rechtmatigheidsverantwoording ‘juist’ is.

Wij vinden dat de opgenomen rechtmatigheidsverantwoording een getrouwe weergave van de werkelijkheid geeft.

**Fraude en continuïteit**
In onze controleverklaring beschrijven wij op welke wijze wij bij de controle hebben ingespeeld op risico’s die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Daarnaast beschrijven wij onze controleaanpak van de gehanteerde veronderstellingen bij de financiële risico’s in relatie tot de financiële positie van uw gemeente. Voor wettelijke controles is het verplicht om over deze twee punten te rapporteren. In bijlage 1 staan de teksten die wij in de controleverklaring zullen opnemen.

**Resultaat en financiële positie**
Zowel de jaarrekening als het jaarverslag geven voldoende inzicht in de totstandkoming van het resultaat en de financiële positie. Het resultaat voor bestemming is € 0,9 miljoen negatief. Na verwerking van de mutaties in de reserves bedraagt het resultaat € 1,2 miljoen positief. De huidige financiële positie is goed.

**Interne beheersing op orde**
De interne beheersing voldoet aan de daaraan te stellen eisen en past bij de omvang van uw organisatie. Wij hebben enkele verbeterpunten geadviseerd. Sommige adviezen zijn opgepakt. Een deel is onderhanden en een deel is nog niet opgepakt.

**Controleproces goed verlopen**
Wij hebben voldoende controle-informatie verkregen om een controleverklaring te verstrekken. Wij hebben de onderlinge samenwerking tijdens het controleproces als transparant en plezierig ervaren.

# 2. Onderbouwing oordeel

### Oordeel jaarrekening

Ons oordeel over de jaarrekening is goedkeurend. De niet-gecorrigeerde controleverschillen en de resterende onzekerheden blijven onder de goedkeuringstoleranties van 1% respectievelijk 3%, zoals deze met u zijn afgesproken.

### WNT

Bij de controle van de WNT-verantwoording zijn geen afwijkingen die van invloed zijn op het oordeel.

### SiSa

Bij de controle van de SiSa-verantwoording zijn ook geen afwijkingen die van invloed zijn op het oordeel.

### Jaarverslag

Wij hebben geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag (de programmaverantwoording en de paragrafen) en de jaarrekening gezien.

# 2. Onderbouwing oordeel

## Goedkeuringstolerantie

Voor het goedkeuren van de jaarrekening maken wij gebruik van de goedkeuringstolerantie, de materialiteit. Als er fouten zijn in de financiële overzichten die groot genoeg zijn om invloed te hebben op de keuzes die mensen maken, dan worden die fouten als belangrijk beschouwd en zijn ze daarmee materieel. De te hanteren materialiteit is wettelijk voorgeschreven in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden en bedraagt een percentage van de lasten én de dotaties aan de bestemmingsreserves.

## Niet gecorrigeerde controleverschillen

Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van controleverschillen die niet in de jaarrekening 2023 zijn verwerkt. Met u hebben wij afgesproken welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 100.000 te rapporteren.

| Omschrijving | Getrouwheid | |
|---|---|---|
| | Fouten | Onzekerheden |
| Levering zorg WMO en jeugd | | € 925.000 |
| C55 Aanpak energiearmoede | | € 341.000 |
| H32 Meerkosten energie openbare zwembaden | | € 679.000 |
| **TOTAAL** | **€ 0** | **€ 1.945.000** |

| | |
|---|---|
| Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%) | € 1.815.000 |
| Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%) | € 5.445.000 |



# 2. Onderbouwing oordeel

**Toelichting verschillen**
Onderstaand geven wij een nadere toelichting op het controleverschil.

Onzekerheid: Levering zorg WMO en Jeugd
Over de geleverde zorg in natura hebben we in 2023 voor € 26,9 miljoen controleverklaringen van zorgaanbieders ontvangen. Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties, € 0,9 miljoen, is geen (goedkeurende) controleverklaring ontvangen of zijn het kleinere zorgaanbieders, waarmee afspraken zijn gemaakt om geen controleverklaring aan te leveren. Dit bedrag is aangemerkt als onzekerheid.

Een eigen onderzoek naar de geleverde prestaties per zorgaanbieder zou de resterende onzekerheid kunnen verminderen.

Dit kan door een gerichte enquête op de geleverde zorg van de zorgaanbieders waarvan geen door een accountant gewaarmerkte productieverantwoording is gekregen.

Evenals in 2022 is deze vragenronde over 2023 ook niet uitgevoerd.

Onzekerheid: C55 Aanpak energiearmoede
Wij zijn niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons oordeel te baseren. Dit leidt tot een onzekerheid van € 341.000.

Onzekerheid: H32 Regeling specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden
Wij zijn niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons oordeel te baseren. Dit leidt tot een onzekerheid van € 679.000.

# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

Voor het jaar 2023 hebben wij van de auditcommissie namens de Raad 3 aandachtspunten meegekregen.

[1] Rente ontwikkeling
Welk effect heeft de renteontwikkeling op de gemeente Zevenaar en hoe is dit risico meegenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen. Geeft de paragraaf Financiering hierover voldoende informatie?

[2] Risico's zorgaanbieders
Welke risico's ontstaan er mogelijk bij de gemeente Zevenaar indien een zorgaanbieder failliet gaat? Heeft de gemeente hier zicht op? Welke informatie ontvangt de gemeente hierover van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland?

[3] Financiering statushouders
Welke financiering is beschikbaar gesteld voor het plaatsen van statushouders? Welke effecten zien we in de begroting vanwege het plaatsen van statushouders?



# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

[1] Rente-ontwikkeling

De financieringsportefeuille van de gemeente Zevenaar is toegelicht in de paragraaf Financiering in de begroting en in het jaarverslag.
U hanteert een systeem van totaalfinanciering. Op basis van de behoefte wordt langlopende financiering aangetrokken. Het geld wordt met name gebruikt om activa te financieren. In de jaren 2018 tot en met 2021 is er veel geïnvesteerd waardoor de netto investeringsquote hoger ligt dan bij gemeenten van vergelijkbare omvang.
Zevenaar komt in 2021 uit op een investeringsquote (het percentage van de investeringen ten opzichte van de middelen) van 10%. Bij gemeenten met 25.000 tot 50.000 inwoners is deze gemiddeld 2,8%.

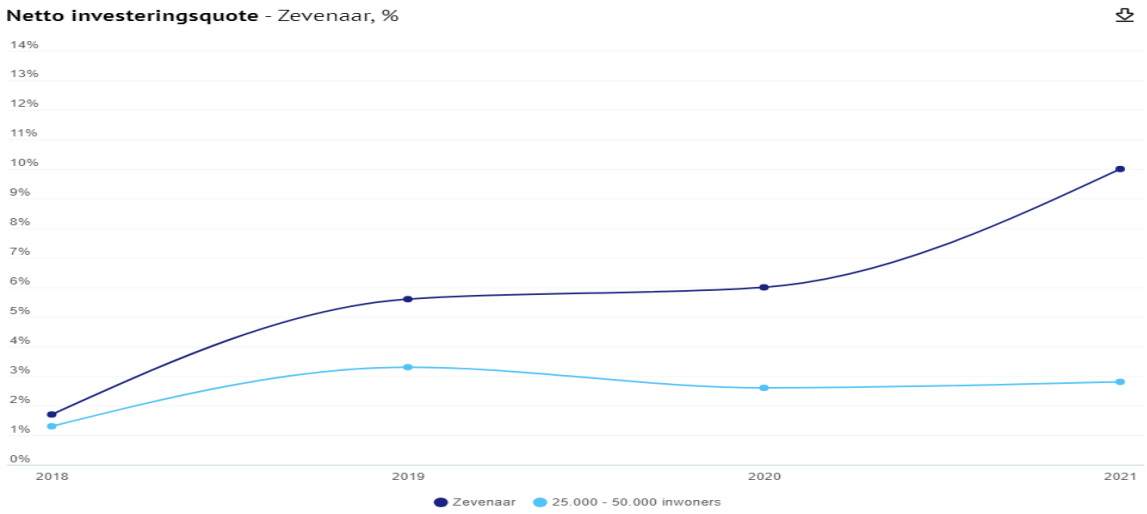


De solvabiliteit - het aandeel van de bezittingen op de balans dat niet met schuldverplichtingen is belast - bedraagt in 2022 33,4% en zit daarmee op het gemiddelde van de Gelderse gemeenten. Deze ratio is de afgelopen jaren verbeterd.

Voor de begroting wordt de ontwikkeling van het rentepercentage in de eerste 6 maanden van het jaar gehanteerd.

75% van de huidige leningen zijn voor een langere looptijd afgesloten en het rentepercentage daarvan fluctueert nauwelijks.

De afgesloten leningen die voor een kortere looptijd zijn afgesloten (zogenaamde fixe leningen, die aan het einde van de looptijd in één keer worden afgelost) hebben een zeer laag tot zelfs negatief rentepercentage en brengen daarmee het gemiddelde rentepercentage naar beneden. Het vrijvallen van deze leningen in de komende jaren, en het afsluiten van nieuwe leningen zullen met de huidige hogere marktrente het gemiddelde rentepercentage laten stijgen.

In de begroting 2024 is een verdere toelichting gegeven op de onzekere ontwikkelingen in de rentepercentages.

# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

Op basis van de informatie uit de paragraaf Financiering van de jaarstukken en de begroting 2024 laat het verloop van de leningenportefeuille en de rentelast in de afgelopen jaren en toekomstige inschattingen, het volgende zien. De stijgende financieringsbehoefte ontstaat onder meer uit de komende investeringen op de onderwijshuisvesting.

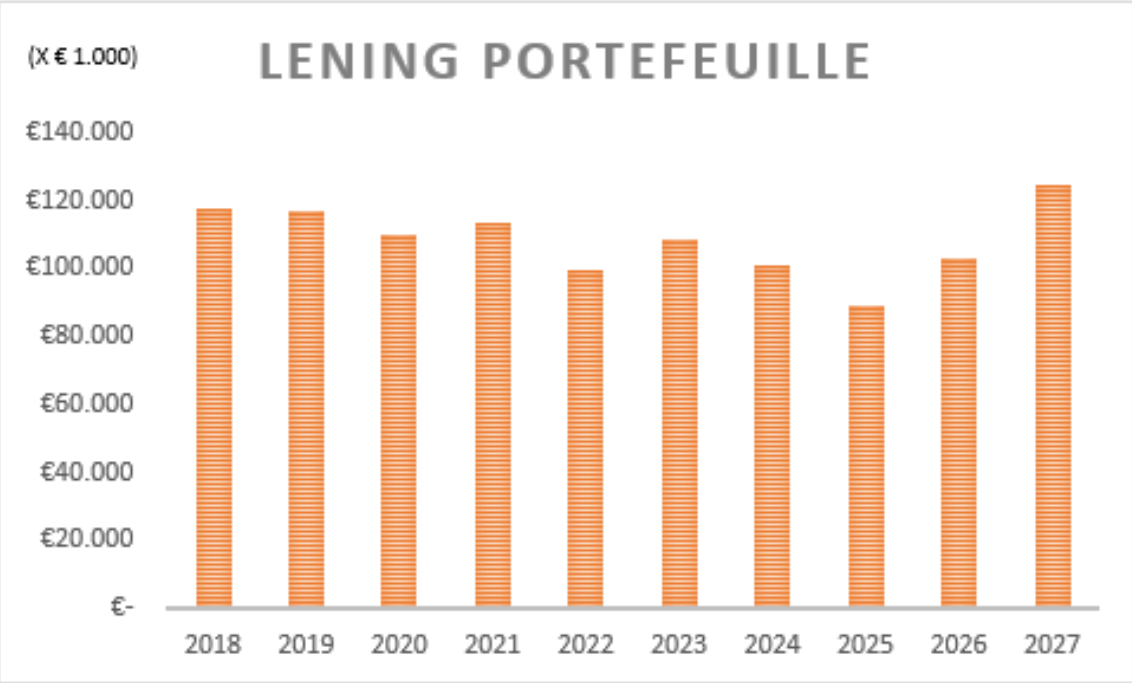


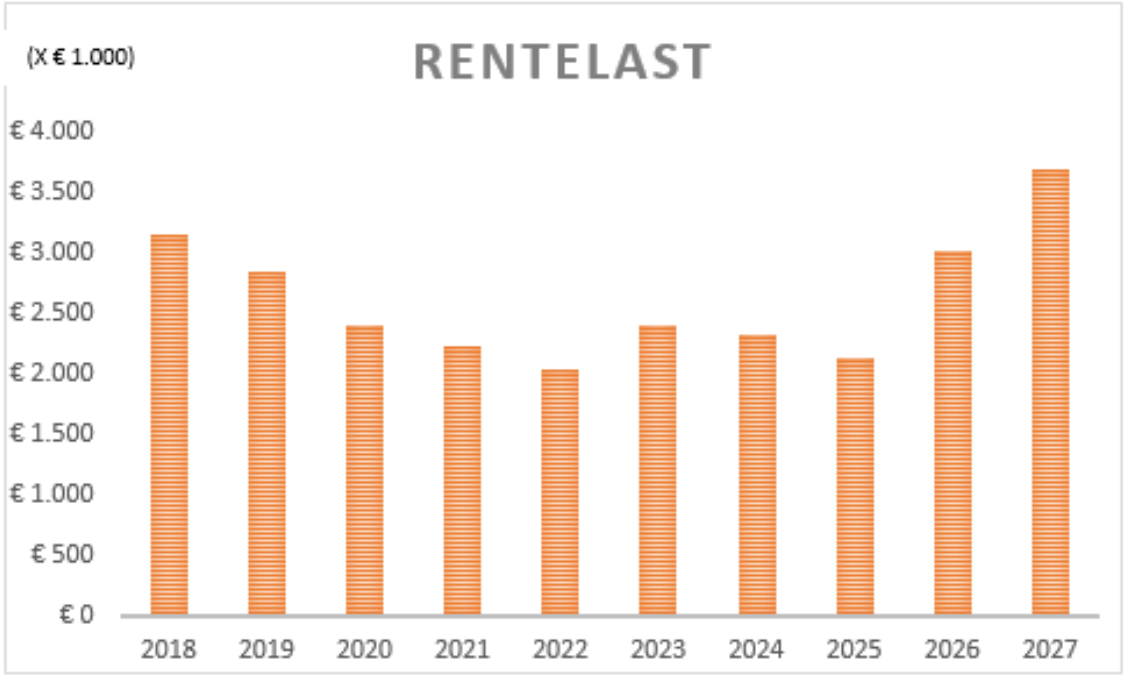

# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

Op basis van de begroting 2024 laat de ontwikkeling van het gemiddelde rentepercentage het volgende zien:

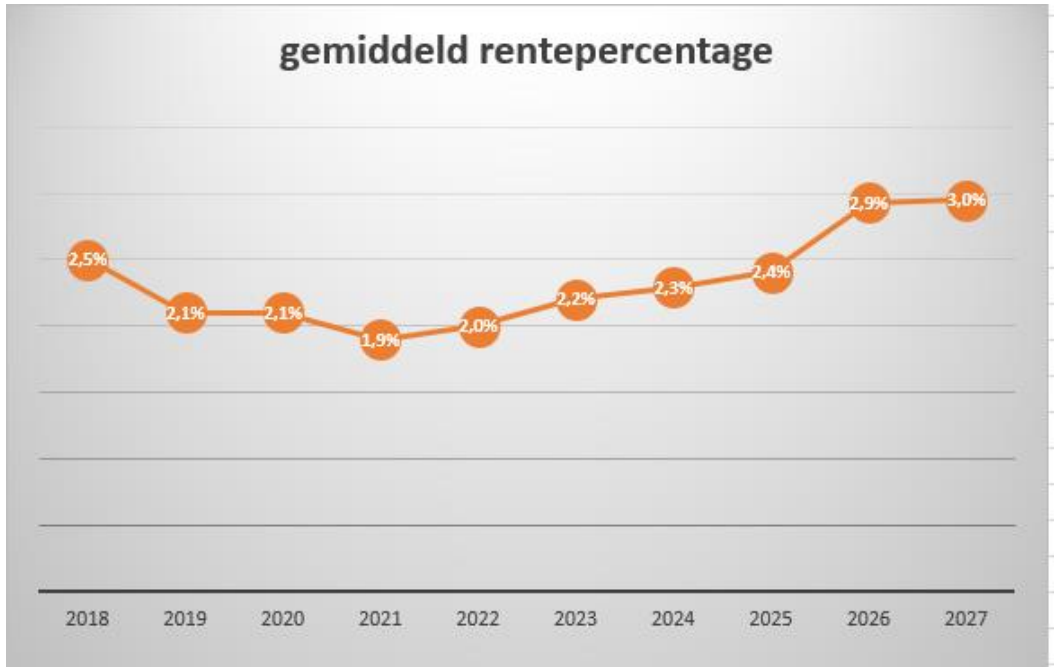


Er blijkt een toename van de financieringsbehoefte in de komende jaren en daarmee een stijgende rentelast. Daarnaast wordt de stijging in de rentelast ook veroorzaakt door het – gemiddeld - hogere rentepercentage.

Het risico op de rente ontwikkeling is niet aangemerkt als een van de 10 grootste risico's en wordt daarmee niet nader toegelicht als risico in de paragraaf Weerstandsvermogen.

In de berekening van de rentelast tot en met 2027 is rekening gehouden met een gemiddelde stijging van de rente van 2,2% naar 3,0%.

Dit sluit aan bij de algemene *verwachtingen* in den lande dat de rente in de komende jaren nog beperkt stijgt.

# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

[2] Risico's zorgaanbieders

Zorgaanbieders kunnen failliet gaan. In de huidige markt acht uw organisatie incidentele, specifieke faillissementen een reëel risico. De afgelopen jaren hebben zich meerdere faillissementen voorgedaan.

Door de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland zijn een aantal beheersmaatregelen ingericht om een mogelijk faillissement te zien aankomen.

Zo voert de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland op de financiële cijfers van de zorgaanbieders een analyse uit. Er is een aantal zorgaanbieders met een liquiditeit lager dan 1, alhoewel hieruit niet direct een mogelijk faillissement kan worden afgeleid. Er zijn een aantal zorgaanbieders met een afnemende rentabiliteit. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er landelijk geen publiekrechtelijk financieel toezichthouder bestaat voor zorgaanbieders. Er zijn bij de grotere zorgorganisaties wel interne toezichthouders.

Daarnaast worden bij de zorgaanbieders in de nabije toekomst een aantal andere risico's onderkend, zoals personeelskrapte, druk op de tarieven in de zorg en toenemende kwaliteits- en volume eisen waar zorgaanbieders aan moeten voldoen.

*Gevolgen faillissement*

Uw organisatie geeft aan dat de gevolgen van een faillissement van een zorgaanbieder voor de meeste zorgvormen behapbaar zijn. Er zijn genoeg alternatieven gecontracteerd. Bij een eventueel faillissement kan de zorg in veel gevallen overgenomen worden door een andere partij. Uitzonderingen hierop zijn de meer complexe vormen van zorg.
Deze zijn minder eenvoudig door andere partijen over te nemen.

*Procedure bij faillissement*

Bij faillissement houdt de instelling op te bestaan, wordt er beslag gelegd op het gehele vermogen en stelt de rechtbank een curator aan. Deze krijgt het beheer over het vermogen (de failliete boedel) en wikkelt het faillissement af. In het Centraal Insolventieregister wordt het faillissement vermeld.
Op dat moment ontstaat een intensieve samenwerking tussen de curator, gemeenten of, namens gemeenten, de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland, het zorgkantoor, en een mogelijke kandidaat om de belangen te behartigen van de benadeelde cliënten en medewerkers. Het maatschappelijk belang, de zorgplicht, is in het faillissementsrecht stevig verankerd.

*Interne gemeentelijke procedure bij faillissement*

Binnen uw organisatie wordt een crisisteam opgezet en een projectleider aangesteld. De projectleider stemt af met curator en met de coördinator Inkoop van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland over de mogelijke doorbetaling van het personeel, een eventuele doorstart of het zo snel mogelijk cliënten ergens anders onderbrengen.

# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

*De rol van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland*
De MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland verricht voorafgaand aan het contracteren een screening van de zorgaanbieder op de financiële gezondheid. Er wordt getoetst of er geen sprake is van uitstel van betaling of mogelijk lopende faillissement procedures De te contracteren zorgaanbieder moet hiertoe een verklaring overleggen. Er is een centrale klachtenprocedure en regionaal centraal meldpunt Signalen Zorg vanuit de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland ingericht. Zorgaanbieders zijn verplicht een klachtenprocedure te hebben. De MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland toetst deze voorwaarde. Voorafgaand aan het contracteren worden kwaliteitscertificaten en kwaliteitsplannen van de zorgaanbieders opgevraagd.

Uw organisatie heeft toegang tot de applicatie van de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland waarin alle toetsingen voor contracteren worden vastgelegd.

Naast de contractuele eisen aan de voorkant zijn er ook diverse beheersmaatregelen periodiek ingeregeld. Zo worden er door de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland periodiek contractgesprekken met de (grote) aanbieders gehouden.

Door de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland wordt periodiek (6 wekelijks) ook een signalenoverleg georganiseerd waar de 11 gemeenten, RIEC en VGGM in participeren. Er is daarnaast een escalatieprocedure binnen de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland.

Samen met de zorgaanbieder wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn om de situatie te verbeteren (alle opties: financieel, zorgovername door andere partij).

*Informatievoorziening aan de gemeenteraad*
Het delegeren van taken vereist een zorgvuldige documentatie van afspraken, heldere verantwoordingsinformatie en de mogelijkheid tot achteraf controle. Dit is noodzakelijk om duidelijkheid te verschaffen over de verwachtingen en verantwoordelijkheden tussen alle betrokken partijen. Goede vastlegging van afspraken zorgt ervoor dat alle taken, doelen en deadlines helder zijn gedefinieerd, waardoor misverstanden worden voorkomen. Verantwoordingsinformatie is van essentieel belang om te evalueren hoe effectief de taken worden uitgevoerd en om eventuele knelpunten tijdig te identificeren. Het biedt transparantie en accountability, waardoor het mogelijk is om de voortgang en de prestaties te monitoren.

Controle-informatie achteraf is cruciaal voor het waarborgen van kwaliteit en het leren van eerdere ervaringen. Het stelt in staat om de uitbestede taken te evalueren, verbeterpunten vast te stellen en processen indien nodig aan te passen. Al met al draagt een goed vastgelegde en gecontroleerde uitbesteding bij aan een efficiënte en effectieve samenwerking tussen alle partijen.

De gemeente informeert de Raad:
- wanneer het gaat om een politiek en maatschappelijke relevante situatie;
- er sprake is van een bestuurlijk risico;
- er aanzienlijke financiële belangen van de gemeente in het geding zijn.

# 3. Aandachtspunten gemeenteraad

[3] Financiering statushouders

In de eerste (31 mei 2023) en tweede voortgangsrapportage (1 november 2023) van 2023 is een toelichting opgenomen over de ontwikkelingen rondom de wet inburgering en de huisvesting van de statushouders.

Daarnaast is op 27 juli 2023 een raadsinformatiebrief beschikbaar gesteld waarin een nadere toelichting is gegeven.

Door het Rijk wordt op dit moment alleen financiering verstrekt voor faciliteiten in de zorgplicht, voor de inburgering. Er is een specifieke uitkering voor de Onderwijsroute en voor de wet Inburgering (de inburgeringseisen). De toestroom van statushouders heeft gevolgen voor de bij uw gemeente noodzakelijke capaciteit voor de inburgeringstrajecten.

Er worden door het Rijk geen middelen verstrekt voor het huisvesten van inburgeraars. Uw organisatie is hierover in overleg met de woningcorporaties, Vluchtelingenwerk en andere relevante partijen.

De omvang van deze specifieke uitkeringen bedraagt in 2023 € 0,5 miljoen en loopt in 2024 op naar €1 miljoen.

De prognose in voortgangsrapportage 2 geeft aan dat er in 2023 € 12.000 meer lasten zijn dan begroot. Voorgesteld is om in 2023 € 12.000 te onttrekken aan de bestemmingsreserve statushouders, die daartoe specifiek is ingesteld.
De statushouders ontvangen daarnaast een bijstandsuitkering. De stijging van deze kosten kunnen worden opgevangen binnen het huidige budget dat daarvoor beschikbaar is gesteld.

# 4. Jaarrekening

4.1 Financiële positie

4.2 Kwaliteit jaarstukken

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

4.4 Overige bevindingen

# 4.1 Financiële positie

De jaarrekening geeft inzicht in de totstandkoming van de baten en de lasten en de financiële positie van uw gemeente per 31 december 2023.

## Saldo van baten en lasten

Het saldo van baten en lasten is € 0,9 miljoen negatief. Na verwerking van de reservemutaties is dit € 1,2 miljoen positief.

Hieronder wordt het verloop van de lasten en baten in de afgelopen jaren getoond.

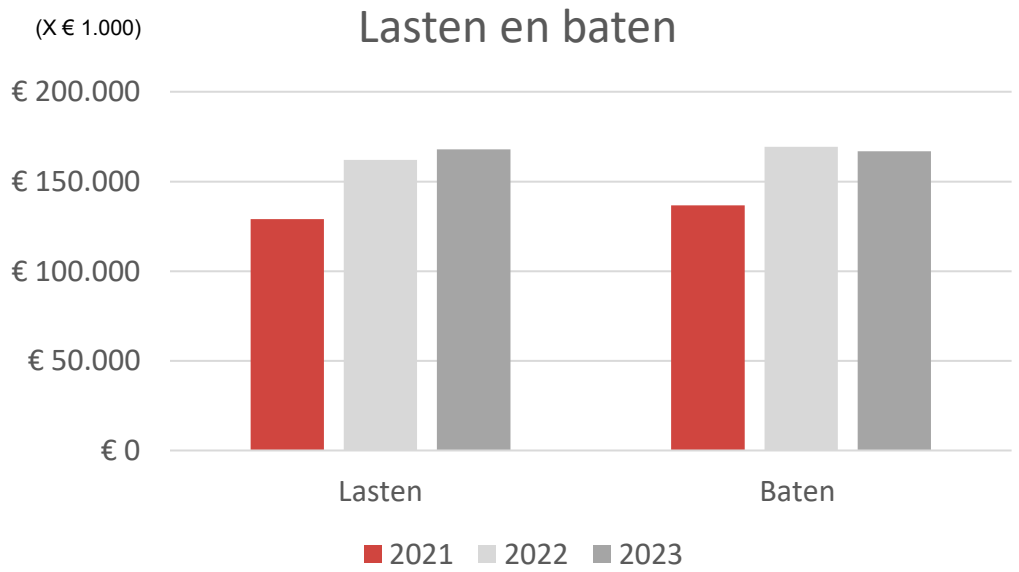


## Van begroting naar realisatie

In de primitieve begroting is na verwerking van de reservemutaties uitgegaan van een negatief resultaat van € 0,4 miljoen. Tussentijds is dit bijgesteld naar € 6 miljoen verlies bij de eerste voortgangsrapportage en € 6 miljoen verlies bij de tweede voortgangsrapportage. Het gerealiseerde saldo is € 1,2 miljoen positief.

De afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn per programma op hoofdlijnen als volgt te verklaren:

| | | |
|---|---|---|
| Resultaat begroting | € | -6.132 |
| 0. Bestuur en ondersteuning | € | 2.724 |
| 4. Onderwijs | € | -1.317 |
| 6. Sociaal domein | € | 3.035 |
| 8. VROSV | € | 1.533 |
| Overige | € | 1.341 |
| Werkelijk resultaat | € | 1.184 |

# 4.1 Financiele positie

Het verloop van de begroting naar het werkelijke resultaat is - op hoofdlijnen - als volgt te verklaren:

| | | |
|---|---|---|
| Primitieve begroting | € | -392 |
| | | |
| Algemene uitkering [1] | € | 913 |
| CAO | € | -1.106 |
| Kosten jeugd en WMO [3] | € | -2.464 |
| Energietoeslag [2] | € | -1.151 |
| Diversen | € | -1.712 |
| Saldo 1e voortgangsrapportage | € | -5.912 |
| | | |
| Diversen | € | -8 |
| Saldo 2e voortgangsrapportage | € | -5.920 |
| | | |
| Diversen | € | -212 |
| Saldo definitieve begroting | € | -6.132 |
| | | |
| Algemene uitkering [1] | € | 3.000 |
| Energietoeslag [2] | € | -1.461 |
| Kosten jeugd en WMO [3] | € | 1.930 |
| Grondexploitaties | € | 655 |
| Omgevingsvergunningen | € | 792 |
| Opvang Oekraine | € | 975 |
| Rioolheffing | € | 461 |
| Organisatie ontwikkeling | € | 491 |
| Diversen | € | 473 |
| Werkelijk resultaat | € | 1.184 |

[1] Algemene uitkering
De Algemene Uitkering is over 2023 € 3,9 miljoen verhoogd ten opzichte van de primitieve begroting. Hierin is € 2,6 miljoen vergoeding voor de energietoeslag opgenomen.

[2] Energietoeslag
De werkelijke uitkeringen voor energietoeslag bedragen € 2,6 miljoen.

[3] Kosten jeugd en WMO
Per saldo zijn de kosten voor de jeugd en de WMO ongeveer € 0,5 miljoen hoger dan ingeschat bij de primitieve begroting. Een uitleg hierover wordt in de jaarrekening gegeven.

# 4.1 Financiele positie

**Financiele positie**

Het eigen vermogen van uw gemeente is per ultimo 2023 € 67,5 miljoen (2022: € 68,4 miljoen). Hiervan zit € 25 miljoen in bestemmingsreserves (2022: € 26 miljoen). De grootste bestemmingsreserves betreft € 16 miljoen voor de kapitaallasten. Hiernaast tonen wij het verloop van het eigen vermogen in de afgelopen jaren.

Het weerstandsvermogen is door uw gemeente als voldoende geclassificeerd. De ratio is 1,1. De benodigde weerstandscapaciteit voor het afdekken van risico's is € 10,9 miljoen en de beschikbare weerstandscapaciteit is € 11,9 miljoen.

De solvabiliteit is 30%, ten opzichte van vorig jaar 33,4%. Met 30% is dit iets lager dan het gemiddelde van de Gelderse gemeenten volgens 'waar staat je gemeente.nl' (35,7%).

Uw gemeente heeft per 31 december 2023 voor een bedrag van
€ 108 miljoen leningen opgenomen. Dit is € 8,6 miljoen meer dan per 31 december 2022.

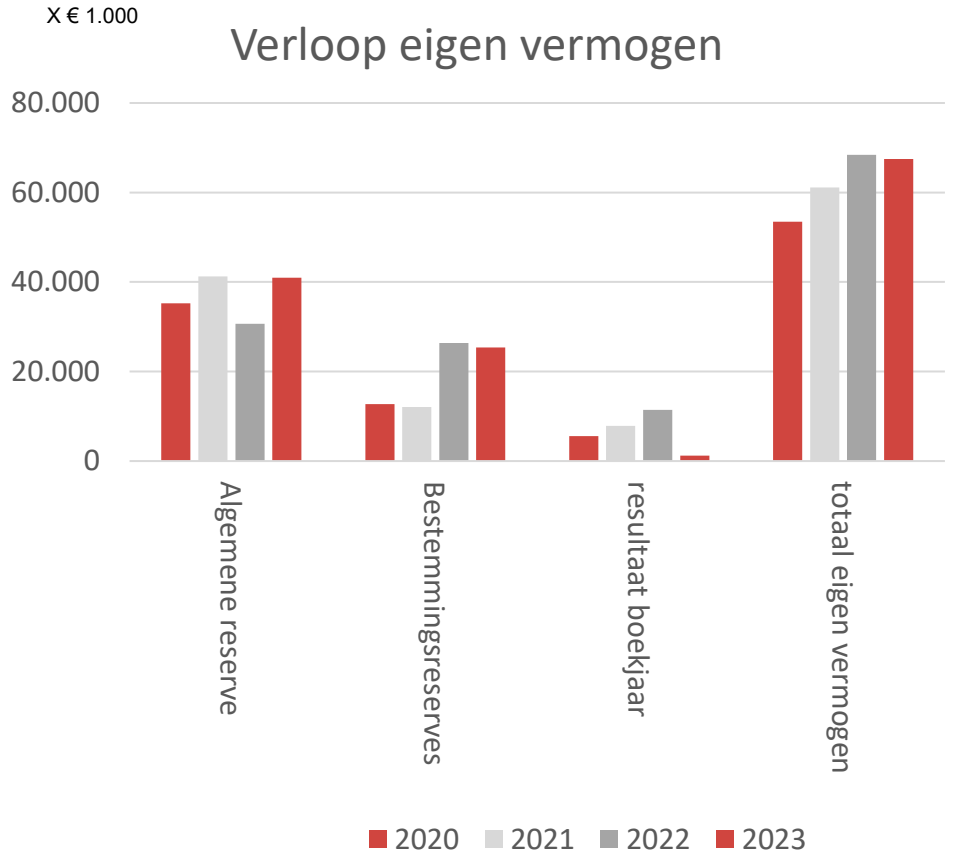

# 4.2 Kwaliteit jaarstukken

**Kwaliteit van de jaarstukken voldoende**
De jaarstukken bestaan uit 2 onderdelen, het jaarverslag en de jaarrekening.

De structuur van de  jaarstukken is duidelijk. Uw gemeente kent 9 programma's. Daarnaast zijn de algemene dekkingsmiddelen en overhead apart gepresenteerd.

De afwijkingen ten opzichte van de begroting en de belangrijkste ontwikkelingen zijn per programma en in de paragrafen in het jaarverslag voldoende toegelicht.

**Jaarverslag en paragrafen**
Wij hebben gezien dat er geen tegenstrijdigheden zijn tussen het jaarverslag en de jaarrekening 2023. Het jaarverslag met daarin de paragrafen voldoet aan de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

**Naleving van de verslaggevingsregels**
Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin zijn geen (belangrijke) afwijkingen.

**Verloop van de controle**
Het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2023 zodanig gepland om aan de auditcommissie de gecontroleerde jaarrekening begin juni 2024 voor te kunnen leggen en aan de raad eind juni 2024.

Het eerste concept van de jaarstukken was tijdig gereed. Het jaarrekeningdossier bevatte voldoende onderbouwingen om de controle te kunnen uitvoeren. Het controleproces evalueren wij met de ambtelijke organisatie. De afwikkeling was conform planning.

Wij kijken terug op een goede samenwerking gedurende dit proces.

# 4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

**Kaderstelling**
De financiële verordening (gebaseerd op artikel 212 Gemeentewet) en de controleverordening (gebaseerd op artikel 213 van de Gemeentewet) zijn herzien vanwege de rechtmatigheidsverantwoording, die nu in de jaarrekening is opgenomen.

De herziene financiële verordening is op 17 mei 2023 door de gemeenteraad vastgesteld en de controleverordening op 12 oktober 2023. Beide verordeningen gelden met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023.

Het normenkader is door de gemeenteraad vastgesteld op 28 februari 2024.

In de financiële verordening in artikel 10 lid 2 heeft de Raad de verantwoordingsgrens op 3% van de lasten én dotaties aan reserves gesteld. Op basis van de voorliggende jaarrekening is dit een bedrag van € 5.445.000.

**Rechtmatigheidsverantwoording**
De rechtmatigheidsverantwoording is in de jaarrekening onder paragraaf 3.8 opgenomen. Deze is opgesteld overeenkomstig het voorgeschreven model.

Er zijn drie criteria vastgesteld om financiële rechtmatigheid concreet te maken, te weten:
[1] het voorwaardencriterium
[2] het begrotingscriterium en
[3] misbruik en oneigenlijk gebruik.

Het College van B&W legt in de rechtmatigheidsverantwoording verantwoording af over deze drie criteria.

[1] Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium schrijft voor dat financiële handelingen alleen mogen plaatsvinden onder de voorwaarden zoals opgenomen in de wet of in een verordening.

Het voorwaardecriterium komt met name voor bij de volgende processen:
- Europese aanbestedingen
- Treasury
- Subsidieverstrekkingen
- Participatiewet (uitvoering door SDL)
- WMO en jeugd
- Omgevingsvergunningen
- Lokale heffingen
- Inburgering

Er zijn geen fouten en/of onduidelijkheden boven de verantwoordingsgrens.

*Europese aanbestedingen*
Bij de controle van de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen, blijkt dat er bij 6 leveranciers niet volgens de juiste procedure is ingekocht. Dit betreft een bedrag van € 832.000

# 4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

*Subsidieverstrekkingen*
Bij de subsidieverstrekkingen blijkt uit de verbijzonderde interne controle en onze controle dat niet alle benodigde documenten aanwezig zijn bij de aanvraag en vaststelling. Daarnaast worden diverse subsidie-aanvragen niet tijdig ingediend.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd aandacht voor de rechtmatigheid van het subsidieverstrekkingsproces te verscherpen.*

*Inburgering*
*Wij hebben het College van B&W geadviseerd de toekenningen van de Wet Inburgering op te nemen in de verbijzonderde interne controle.*

*WMO en jeugd – bijzondere bijstand*
Uit de verbijzonderde interne controle en onze detailcontrole blijken een aantal formele onrechtmatigheden.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd*
- *blijvend aandacht te hebben voor de tijdigheid van de beschikkingen;*
- *zorg te dragen voor de volledigheid van de client-dossiers;*
- *Zorg te dragen voor de monitoring melding CAK ten behoeve van de eigen bijdrage;*
- *zorg te dragen voor de betrouwbaarheid en volledigheid van de brondata als basis voor het uitvoeren van de verbijzonderde interne controle.*

*Verbijzonderde interne controle Bijzondere bijstand*
*Wij hebben het College van B&W geadviseerd ook verbijzonderde interne controle uit te voeren op de bijzondere bijstand.*

[2] Begrotingscriterium
Het budgetrecht bepaalt dat de gemeenteraad toestemming geeft om het te realiseren beleid per deelprogramma binnen de vastgestelde begroting uit te voeren. Uitgangspunt van dit criterium is dat iedere afwijking van de begroting onrechtmatig is, zowel over- als onderschrijdingen.

In de rechtmatigheidsverantwoording worden alleen de afwijkingen toegelicht die niet passen in de afspraken tussen de gemeenteraad en het College van B&W en als die boven de verantwoordingsgrens uitkomen. De gemeenteraad wordt bij de behandeling van de jaarrekening of eerder expliciet gevraagd met deze afwijkingen in te stemmen.

- *Meer investeringen dan beschikbaar gesteld krediet*

Er zijn een aantal overschrijdingen in de werkelijke investeringen ten opzichte van de kredieten. In totaal € 261.000. De aard van de overschrijding is niet toegelicht in het overzicht van de kredieten.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd aanpassingen in de kredieten expliciet aan de raad voor te leggen en niet te beperken tot de effecten in de wijzigingen van de kapitaallasten.*

# 4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

- *Meer lasten dan begroot*

Op 2 programma's is sprake van een overschrijdingen van de lasten ten opzichte van de begroting. Hierover is geen toelichting opgenomen in de jaarrekening.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd een overzicht van de begrote lasten - afgezet tegen de werkelijke lasten - per programma in de jaarrekening op te nemen en daarmee de overschrijdingen van de begrote lasten toe te lichten.*

| | Begrote lasten | Realisatie | Overschrijding |
|---|---|---|---|
| 5. Sport, cultuur en recreatie | € 12.986 | € 12.989 | € -4 |
| 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing | € 8.177 | € 8.830 | € -653 |

- *Overige afwijkingen van de begroting*

De overige afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn in overeenstemming met de verantwoordingsgrens van € 250.000 niet toegelicht.

- *Oordeel begrotingsrechtmatigheid*

Het begrotingscriterium is binnen de huidige afspraken met de gemeenteraad toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording.

**[3] Misbruik en oneigenlijk gebruik**

Het is aan de organisatie om effectieve maatregelen te nemen om misbruik en oneigenlijk (M&O) gebruik te voorkomen. Op basis van de eisen in de wet- en regelgeving vindt een vertaling plaats naar de opzet van de interne organisatie.

Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Zevenaar beschikt over een M&O beleid. Wij hebben vastgesteld dat het M&O beleid voldoende is getoetst.

Identificatie

Als gevolg van het niet-identificeren van burgers bij WMO-verstrekkingen of het niet deugdelijk vastleggen is er mogelijk misbruik door burgers met financiële middelen van de gemeente. Op basis van de registraties is bepaald dat er voor € 8,5 miljoen aan verstrekte voorzieningen in 2023 geen zichtbare vastlegging is van de identificatie.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd na inzage de aard, het nummer van het ID-bewijs en de geldigheidsduur in het clientdossier vast te leggen.*

Ten onrechte genoten uitkeringen

Op basis van de opgave van SDL blijkt dat er € 212.000 ten onrechte genoten uitkeringen zijn verstrekt in 2023. Dit is lager dan de rapporteringsgrens en derhalve terecht niet toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

# 4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

**Toelichting op rechtmatigheidsverantwoording in paragraaf Bedrijfsvoering**

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording is het een vereiste dat het College van B&W in de paragraaf Bedrijfsvoering een toelichting geeft op alle afwijkingen die zijn opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast dient te worden beschreven welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen. Er zijn geen onrechtmatigheden vastgesteld en daarmee is een verdere toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering met maatregelen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen niet noodzakelijk.

- *Rapportagegrens*

In artikel 10 lid 3 van de financiële verordening is opgenomen dat in de paragraaf Bedrijfsvoering fouten en/of onduidelijkheden groter dan € 250.000 worden toegelicht.
In de paragraaf bedrijfsvoering zijn fouten groter dan € 250.000 toegelicht.

- *Uitvoering verbijzonderde interne controle*

De verbijzonderde interne controle is door de gemeente zelf uitgevoerd. De toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering omvat een voldoende beschrijving van hoe de verbijzonderde interne controle heeft plaatsgevonden en hoe deze is verlopen.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle expliciet te bespreken met de proceseigenaren.*

- *Intern inkoopbeleid*

Wanneer de inkoopnormen uit de gids Proportionaliteit herhaaldelijk niet worden nageleefd of wanneer de documentatie en/of motivering ervan ontoereikend is, wordt van het College van B&W verwacht hierover te rapporteren via de paragraaf Bedrijfsvoering.

Uw organisatie heeft een eigen inkoopbeleid vastgesteld waarin de gids Proportionaliteit is uitgewerkt. In 2023 is verbijzonderde interne controle uitgevoerd op het volgen van het intern inkoopbeleid voor inkopen onder de Europese aanbestedingsgrens. In de paragraaf bedrijfsvoering is hierover gerapporteerd dat er in 23% wordt afgeweken van de procedure.

- *Wet Fido en bijbehorende regelingen*

Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van bepalingen in de wet Fido en bijbehorende Regelingen moeten worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. Deze zijn binnen de gemeente niet geconstateerd.

**Onze bevinding over de rechtmatigheidsverantwoording**

Op basis van onze toetsing aan de wettelijke voorschriften inzake de rechtmatigheidsverantwoording en de kaderstelling door de gemeenteraad hebben wij vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft. De jaarrekening en het jaarverslag bevat de voorgeschreven informatie.

# 4.4 Overige bevindingen

**Schattingen**
Het opstellen van de jaarrekening vereist dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de hoogte van de baten en laten en balansposten.
De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen. Deze lichten wij hier kort toe.

- Grondexploitatie

Er zijn 6 grondexploitaties, indien Zevenaar Oost gesplitst wordt beoordeeld voor woningen en bedrijven. Voor de berekening van de verwachte resultaten in de actieve grondexploitaties heeft uw College van B&W uitgangspunten geformuleerd. De baten en lasten van de grondexploitaties zijn onderbouwd met het hanteren van deze uitgangspunten.

De rente is op basis van de werkelijk betaalde rente berekend, zoals dit is voorgeschreven in de notitie Grondbeleid van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording.
De geactualiseerde exploitaties worden via de jaarstukken ter besluitvorming aan de Raad voorgelegd.

Er zijn 2 exploitaties met een verwacht verlies van in totaal € 19,6 miljoen. Hiervoor zijn verliesvoorzieningen getroffen. In 2023 is deze verliesvoorziening met € 0,3 miljoen afgenomen.

Tijdens onze controle zijn de onderbouwingen per grondexploitatie getoetst, onder meer met behulp van een externe deskundige. Uit dit onderzoek is een aantal adviezen naar voren gekomen om de interne beheersing van de grondexploitaties te verbeteren. Het overall beeld is dat de interne beheersing toereikend is.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd de geactualiseerde GREX-begrotingen door de projectleiders te laten autoriseren.*

- Voorziening vervanging riolering

De voorziening vervanging riolering is gebaseerd op het watertakenplan over de jaren 2022-2026. Dit betreft een voorziening voor vervangingsinvesteringen en onderhoud. De voorziening bedraagt op balansdatum € 5,2 miljoen. Deze is voldoende onderbouwd.

- Voorzieningen groot onderhoud

In totaal zijn er 5 voorzieningen voor groot onderhoud, van in totaal € 5,9 miljoen. Het zijn voorzieningen voor gemeentelijke gebouwen, openbare verlichting, wegen, bruggen en de begraafplaats. Een voorziening voor groot onderhoud dient gebaseerd te zijn op een meerjarenonderhoudsplan van maximaal 5 jaar oud.

Voor het onderhoud van wegen is een onderhoudsplan IBOR in 2022 vastgesteld. Deze voorziening bedraagt € 3,3 miljoen. Deze is toereikend op basis van het onderhoudsplan. Het uitgevoerde onderhoud is minder dan volgens plan.

Voor het onderhoud gemeentelijke gebouwen is in 2019 een onderhoudsplan opgesteld. De voorziening hiervoor bedraagt € 2,1 miljoen.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd het onderhoudsplan te actualiseren en de voorziening bij te stellen op basis van de actualisatie omdat er ruimte lijkt te zitten in deze voorziening en het noodzakelijke onderhoud.*

# 4.4 Overige bevindingen

- Voorziening pensioen wethouders

De voorziening pensioen voor wethouders is op actuariële berekeningen gebaseerd. Deze zijn door een derde partij opgesteld. De gehanteerde rekenrente van 3,16% is conform de circulaire van het Rijk. De voorziening is toereikend.

- Voorziening wachtgeld

Na de wisseling van het College van B&W zijn er een aantal voormalig wethouders die aanspraak maken op de wachtgeldregeling. De voorziening wachtgeld is toereikend voor deze verplichtingen.

- Voorziening verlofsparen / stuwmeer verlofuren

In de CAO gemeenten is voorgeschreven dat medewerkers vanaf 2022 gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om verlof te sparen. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat er een voorziening gevormd dient te worden voor het gevormde saldo verlofsparen en eventuele stuwmeren van verlof.
Per 31 december 2023 is door 30 werknemers deelgenomen aan het verlofsparen. Deze deelname is vertaald naar een verplichting. Wij kunnen instemmen met de uitgangspunten van deze voorziening.

Er is bij het personeel geen *stuwmeer* voor verlofuren.

- Voorziening dubieuze debiteuren

Eind 2023 heeft uw gemeente vorderingen op diverse partijen. Door de organisatie is een inschatting gemaakt van de oninbaarheid van deze vorderingen.
Voor de algemene debiteuren is per ultimo 2023 een beperkte voorziening gevormd. Uit de individuele beoordeling van de debiteuren blijkt ook dat dit terecht is.

Voor de belastingdebiteuren is er een voorziening van € 335.000. Deze is bepaald aan de hand van de oninbaarheid van de individuele vorderingen. Deze ligt in lijn met het voorgaande jaar.

Daarnaast is een voorziening voor de oninbaarheid van de uitkeringsdebiteuren getroffen van € 701.000. De gevolgde methodiek ligt ook in lijn met het voorgaande jaar.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd de onderbouwing van de voorzieningen in 2023 te toetsen aan de in de afgelopen jaren geinde bedragen.*

Wij kunnen instemmen met de uitgangspunten voor de berekening van deze voorzieningen.

# 4.4 Overige bevindingen

## Prestatielevering

Wij hebben een steekproef uitgevoerd om de getrouwheid van de uitgaven te kunnen controleren. Alle facturen zijn onderbouwd met een bewijs van de geleverde prestatie.

*Wij hebben het College van B&W wél geadviseerd de goede vastlegging van de onderbouwing van de prestaties in de organisatie nader onder de aandacht te brengen.*

## Kosten verbonden partijen

De gemeente Zevenaar heeft een deel van haar taken aan gemeenschappelijke regelingen overgedragen. De kosten van deze organisaties komen ten laste van de exploitatie van de gemeente Zevenaar. De kosten van Ataro, BVO DRAN en GR HVOL zijn in deze jaarstukken op concept cijfers gebaseerd, omdat de definitieve cijfers op dat moment nog niet voorhanden waren.

# 5. Interne beheersing

## Ons beeld van uw organisatie

De interne beheersing is grotendeels op orde. Er zijn nog een paar aandachtspunten voor verbetering. De meeste interne beheersingsrisico's zijn afgedekt. We zien dat adviespunten uit onze managementletter en accountantsverslag veelal worden opgepakt. De opvolging wordt intern nauwlettend gevolgd.

Bij de interimcontrole hebben wij de algemene beheersing, de inrichting van de processen en de interne beheersingsmaatregelen beoordeeld. Naar aanleiding hiervan hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen in de boardletter d.d. 4 december 2023 gerapporteerd. Deze hebben wij besproken met de auditcommissie.

## Risico's interne beheersing

In de boardletter hebben wij per proces aangegeven welke risico's niet (geheel) worden afgedekt door interne beheersingsmaatregelen. Om voldoende controlezekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als gevolg van het ontbreken van deze (voldoende) maatregelen afwijkingen bevat, hebben wij aanvullende gegevenswerkzaamheden verricht om dit risico te verlagen.

## IT omgeving

Wij hebben de automatiseringsorganisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor onze controle steunen we voor een beperkte mate op de automatiseringsomgeving van uw organisatie.

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.



# 5. Interne beheersing SiSa

**Ontwikkeling Single Information Single Audit**

Iedere gemeente kan extra geld krijgen om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen. Gemeenten moeten elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze het geld hebben besteed. Dit doen zij via de methodiek SiSa: single information, single audit. Dit betekent eenmalige informatieverstrekking en een eenmalige accountantscontrole. De informatie hiervoor wordt in een vast format opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening en voorzien van een controle door de accountant.

Het aantal regelingen dat verantwoord moet worden via de SiSa-bijlage is fors toegenomen in de afgelopen jaren. De gemeente Zevenaar dient 27 toegekende subsidies te verantwoorden.

De toename in het aantal subsidieregelingen waarvan via SiSa verantwoording wordt gevraagd, vraagt veel tijd. De regelingen worden steeds complexer en dit vraagt een verdergaande samenwerking tussen meerdere afdelingen binnen de organisatie. Het proces voor het aanvragen en verantwoorden vraagt coördinatie, inrichting van de administratie en planning om te kunnen voldoen aan de voorwaarden om de specifieke uitkering uiteindelijk te kunnen ontvangen.
De kosten van de accountantscontrole en de inzet van eigen tijd neemt significant toe door deze extra regelingen en veel organisaties worstelen met het beheersbaar houden hiervan.

Bij het opstellen van de verantwoording dienen de lasten inzichtelijk te zijn en dienen indicatoren over de prestatie te worden opgeleverd.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd de administratieve organisatie en interne beheersing bij aanvang van de activiteiten zodanig in te richten zodat achteraf zonder veel moeite de verantwoording opgesteld kan worden.*

Een aantal specifieke uitkeringen worden doorgegeven aan andere instanties, zoals bijvoorbeeld de ventilatie van scholen en de Informatiepunten Digitale Overheid.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd bij het doorgeven van deze specifieke uitkeringen vooraf afspraken te maken over de inhoud van de af te leggen verantwoording, het moment waarop en de onderbouwing van de geleverde prestatie.*

De bestedingen van deze specifieke uitkeringen zijn rechtmatig voorzover de prestatie aangetoond is en de lasten binnen de gestelde voorwaarden passen.

*Wij hebben het College van B&W geadviseerd aan de voorkant de procedure goed in te richten en de geleverde prestatie gedurende de besteding vast te leggen en te documenteren.*

# 6. Onze verantwoordelijkheid

## Onze opdracht

De jaarrekening 2023 is onder verantwoordelijkheid van het College van B&W opgesteld. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening gecontroleerd.

Wij hebben onze controle op basis van onze controlestandaarden voor accountantscontrole uitgevoerd. Daarnaast hebben wij het besluit Accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 213 van de Gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 1.815.000 (1% van de lasten en dotaties aan de reserves) en voor onzekerheden € 5.445.000 (3%).

Voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

## Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. Naast de controle van de jaarrekening hebben wij géén overige diensten en/of adviesopdrachten uitgevoerd. De voor uw organisatie in 2023 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid.

Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

## Fraude

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude gezien, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het College van B&W van uw gemeente. Ingeval van fraude door het College van B&W melden we dit aan de gemeenteraad. Wij merken op dat onze werkzaamheden niet specifiek gericht zijn op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het College van B&W.

De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn werkzaamheden. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

# 7. Afsluiting

**Publicatie jaarrekening**
Wij adviseren om de jaarrekening, na vaststelling door de gemeenteraad, op de website van uw gemeente samen met de controleverklaring van de accountant, te publiceren. Hierdoor is het voor de gebruikers duidelijk dat dit de definitieve versie van de jaarrekening is en wat het oordeel van de accountant bij deze jaarrekening is.

De wetgeving rondom de WNT (Wet Normering Topinkomens) geeft aan dat de WNT-verantwoording door uw gemeente op internet gepubliceerd moet worden voor een periode van tenminste zeven jaar. De gegevens moeten vrij toegankelijk en eenvoudig te vinden zijn.

**Afsluiting**
Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik u en uw medewerkers te bedanken voor de prettige samenwerking en open communicatie tijdens onze controlewerkzaamheden.
Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman Accountants Fiscalisten

de heer R.H. Gosselink-Wolbrink RA



# Bijlagen



Bijlage 1. Fraude en continuïteit in de controleverklaring

Bijlage 2. SiSa tabel fouten en onzekerheden

In bijlage 1 geven wij de tekst weer welke wij zullen opnemen in de controleverklaring inzake
- Fraude
- Continuïteit: financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Dit is niet de volledige tekst van de controleverklaring.

# Bijlage 1 Tekst controleverklaring fraude

**Fraude**

Bij de aanvang van onze controle hebben wij een frauderisico analyse uitgevoerd. Hierbij hebben wij risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening als gevolg van fraude. De uitkomsten van deze frauderisico analyse zijn vertaald naar generieke en specifieke controlewerkzaamheden die onderdeel uitmaken van onze controleaanpak.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het systeem van interne beheersing, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het College van B&W inspeelt op frauderisico's. Ook hoe het bestuur het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het beperken van frauderisico's.

Als onderdeel van het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. Aangezien de baten hoofdzakelijk bestaan uit de Algemene uitkering, subsidie ontvangsten van het Rijk en Provincies, lokale heffingen en leges, onderkennen we geen frauderisico in de verantwoording van de baten. De algemene uitkering en de subsidie ontvangsten zijn beperkt tot een opgave van derden. De lokale heffingen en leges betreffen een veelheid van posten van beperkte omvang waardoor geen risico ontstaat op een afwijking van materieel belang.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.



# Bijlage 1 Tekst controleverklaring fraude

We hebben de beschikbare controle-informatie in overweging genomen en navraag gedaan bij relevante personen, waaronder de concerncontroller en de portefeuillehouder. Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Uit het geheel van onze werkzaamheden volgen geen signalen van aanwijzingen of vermoedens van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

| Geïdentificeerd frauderisico | Controlewerkzaamheden en observaties |
|---|---|
| **Doorbreking interne beheersing**<br>Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt | Het College van B&W en het management bevinden zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat ze in staat zijn de administratieve vastleggingen mogelijk te manipuleren en mogelijk frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersings-maatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.<br><br>Wij hebben specifiek aandacht besteed aan de effectiviteit van de ingebouwde waarborgen in de processen met betrekking tot handmatige journaalposten. We hebben een aantal memoriaalboekingen gecontroleerd op basis van de omvang en de omschrijving. Wij hebben bij de controlewerkzaamheden specifieke aandacht gehad voor eventuele manipulatie of bovenmatige bemoeienis van het management bij de totstandkoming van cijfers en belangrijke toelichtingen.<br><br>Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot het overschrijven van interne beheersingsmaatregelen door het management. |
| **Beïnvloeden van schattingen**<br>Het risico dat schattingsposten onterecht door het management beïnvloed worden | Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op het opstellen van schattingen zoals voorzieningen. Wij hebben getoetst of de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen adequaat zijn. Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het management bij deze schattingen.<br><br>Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot het maken van schattingen. |

# Bijlage 1 Tekst controleverklaring fraude

| Geïdentificeerd frauderisico | Controlewerkzaamheden en observaties |
|---|---|
| **Prestatie onderbouwingen**<br>Het risico dat inkoopfacturen betaald worden, zonder dat hier een prestatie tegenover staat | Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd die bedoeld zijn om het risico op fraude te beperken met betrekking tot het leveren van de prestaties van de ingekochte goederen en diensten. Wij hebben door middel van een deelwaarneming vastgesteld dat de levering van goederen/diensten voor de onderzochte gevallen heeft plaatsgevonden overeenkomstig de inkoopfacturen.<br><br>Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot de inkoop. |
| **Ongeautoriseerde betalingen**<br>Het risico dat betaalbatches ongeautoriseerd worden aangepast en naar verkeerde bankrekeningnummers wordt betaald | Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen geëvalueerd die bedoeld zijn om het risico op fraude te beperken bij het aanmaken van betalingen. Aanvullend hebben we data-analyse gedaan op alle bankmutaties.<br><br>Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude vastgesteld met betrekking tot de betalingen. |
| **Corruptierisico grondtransacties**<br>Het risico op niet-zakelijke transacties bij de grondverkopen | We hebben de opzet en het bestaan van de interne beheersing met betrekking tot verkopen van gronden vastgesteld. Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.<br><br>Wij hebben een deelwaarneming verricht op de materiële verkooptransacties. Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde verkoopprijzen zijn gebaseerd op de nota grondprijzen. |
| **Ambtelijke corruptie**<br>Het risico op corruptie door ambtenaren, bestuurders en toezichthouders | We hebben vastgesteld dat er maatregelen zijn genomen rondom het bewaken van de integriteit en het voorkomen van de integriteitschendingen. We hebben navraag gedaan of er meldingen zijn geweest.<br><br>Wij hebben geen specifieke aanwijzingen voor corruptie of vermoedens van corruptie. |

# Bijlage 1 Tekst controleverklaring continuïteit

**Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie**

Het College van B&W heeft de jaarrekening opgesteld waarbij inzicht is gegeven is de mate waarin de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te kunnen vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
Onze controlewerkzaamheden om het inzicht, dat het College van B&W, geeft te evalueren en de beoordeling van de gehanteerde veronderstellingen omvatten onder andere:

- Kennisnemen van de toelichting op de financiële positie zoals deze is beschreven in de paragraaf weerstandsvermogen;
- Kennisnemen van de beoordeling van de Provincie over de financiële positie inzake de begroting 2023 en evalueren of de daarbij behorende opmerkingen voldoende zijn toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen;
- Evalueren van het proces van risicoanalyse en de gehanteerde veronderstellingen die het College van B&W heeft gehanteerd bij de totstandkoming van de informatie opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen;
- Evalueren of de paragraaf Weerstandsvermogen alle relevante informatie bevat, waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben gekregen;
- Inwinnen van inlichtingen bij het College van B&W over zijn kennis van risico's na de periode van de door het College van B&W verrichte risicoanalyse.

Uit onze werkzaamheden blijkt dat de door het College van B&W gegeven inzicht aanvaardbaar is.



# Bijlage 2 SiSa tabel

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2023 d.d. 12 januari 2024.
Wij zijn verplicht een tabel op te nemen in dit accountantsverslag met fouten en onzekerheden met betrekking tot de verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen.

Deze tabellen dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2024 bij het CBS aan te leveren, inclusief de hieronder vermelde oordelen in onze controleverklaring:



# Bijlage SiSa tabel

| Strekking controleverklaring | |
|---|---|
| Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen | Goedkeurend |
| Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening | Goedkeurend |

| Nr | Specifieke uitkering | Fout of onzekerheid | Financiële omvang in euro's | Toelichting fout of onzekerheid |
|---|---|---|---|---|
| A16 | Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| B2 | Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| C209 | Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| C32 | Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| C55 | Aanpak energiearmoede | onzekerheid | € 341.000 | Zie blz. 8 |
| C62 | Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| C92 | Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| C94 | Regeling specifieke uitkering verduurzaming slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| D8 | Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB) | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| D14 | Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| E20 | Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| E44 | Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| E84 | Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| E87B | Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden) | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| F28 | Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid | geen | n.v.t. | n.v.t. |

CONCEPT 3

# Bijlage SiSa tabel

| Nr | Specifieke uitkering | Fout of onzekerheid | Financiële omvang in euro's | Toelichting fout of onzekerheid |
|---|---|---|---|---|
| G2 | Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| G3 | Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| G4 | Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| G10 | Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| G12 | Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| G13 | Onderwijsroute _ deel gemeente 2023 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| H4 | Regeling specifieke uitkering stimulering sport | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| H21 | Specifieke uitkering cliëntondersteuning | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| H30 | Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| H31 | Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen | geen | n.v.t. | n.v.t. |
| H32 | Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden | onzekerheid | € 679.000 | Zie blz. 8 |
| H35B | Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden) | geen | n.v.t. | n.v.t. |



# Samen bouwen aan duurzaam succes

Als ondernemer, manager of bestuurder dealt u dagelijks met veranderingen. Dan is het prettig om voor cijfers, financiële processen en fiscale vraagstukken zekerheid in te bouwen. Wij zijn graag die specialist dichtbij, die altijd een extra stap voor u zet en die naast de data altijd de mens ziet.

**▼ Zullen we samen bouwen aan uw duurzame succes?**

stolwijk kennisnetwerk